

ایڈیٹر و پبلشر عبدالغنیظ الکریم پرنٹنگ پریس ٹیبل باغ کونینہ خان شینگ کرسا بیورو آفس 302 قھر ڈفلور یونیورسٹی کمپلیکس فیز 1 جناح روڈ کونینہ خان تالان کرے

12 جون 2025ء

اصطلاح سازی ناگرج؟

براہوئی زبان اس اصطلاح سازی نا بابت شہرہ نوشت وخوان آن تعلقدار آرتیان مونی لس مجلس آتیبی ہم بنا کرینے، دا بابت کبھی سلاہ تون اور کبھی سوچ آک ہم وودی متنگ ائی ء۔ دا سوچ آرتیان اسٹ دا ہم ارے کہ بولی سیٹی اصطلاح جوڑ کنگ نا گرج ہر اتم مریک؟ و اصطلاح تے جوڑ کنگ آن پد ہراوڑ اٹ رواج تننگ مریک؟ دا ہم سوچ چست مریک کہ اینو نادور ہرادے مگلو بلازیشن نادور پاننگ داٹی اصطلاح جوڑ کنگ تنخین اٹ آسان تو مرے، ولے دا فتنے رواج تننگ نا گنجاشت اخس ارے؟ ڈاکٹر جمیل جاہلی پانک کہ ”ہر زندہ غا بولی ٹی علم فن انا کھول آ اصطلاح نابندادی ءاہمیت اس مریک، وخت اس کہ رواج ترک مدعہ سے آن چپ لوز اسے کن اسے پین مدعہ اس سلاہ سوچ اٹ پین کنگتے، تو مدعہ نادور ءوم ء اصطلاح پارہ“۔ ایلو کڈ آ عزیز شا کر پٹی آنوشو ک پانک کہ لوز بیرہ لوز اس مفک، داڑ تون اور مدعہ نا چچ ء جہان اس مریک، اسنے کہ ہمولوز ہرا وخت آ و امر کاریم اٹ اتنگ، زبان چاہوک اس دادے پانگ و جنگ تون سر پند مریک۔ براہوئی بولی ٹی ساڑی وخت اٹ اصطلاح نا اخس گرج ء، واگہ اصطلاح سازی نا عمل اس بنا کیک، تو اودا کچ و کھیل ہر اخس مرو؟ واگہ دانا ورنندی دامرے کہ ہر ہمولوز یا تخلیق ہرادے ایلو قوم و بولی تیان ہیل کرسا کاریم اٹ اتنگ، وا وقتا پین تے ہمو بولی تیان مستعار یعنی وام ہانگے، اوفتنے بدل کرسا براہوئی بولی ٹی پوسکن ء پین اس متنگ، تو

تنخین اٹ داپاننگ مریک کہ داڑ اٹ کبھی ویل آک ودی مریرہ۔ ودا ویل آک براہوئی کون آ بولی کن ہرا تینا بقاء ناجت پت ائی ء، اودے پین مین تیٹی اختہ کیرہ۔ کل آن مست دا گڑا نا کڈ آخیل داری کروی مریک کہ اصطلاح تے رواج تننگ کن ہرامیڈیم نا گرج مریک، او براہوئی بولی ء وودی اف، یعنی تعلیمی نظام و وخت آ براہوئی بولی ٹی اف۔ ہندن دا وفتزی زبان ہم اف، ہرانا سوب آن مھلوچ آ سیٹی جوڑ کروک پوسکن اٹک اصطلاح تے لس بندخ اسکان سرکنگ مفک، و داڑ اٹ پین ول وچوڑ یک ودی مریرہ۔ دا بابت اردو نا مثال نامون آنے کہ وکی پیڑ یا غا جوڑ کروک اونا اصطلاح تے لس بندخ آرتیان اسے رسد %01 ہم سر پند مفک، اوفتنے کاریم اٹ اتنگ و رواج تننگ تینا جاگہ غا وقتا بابت کس سے معلومداری ہم اف کہ اردو ٹی ہم پوسکن آئینا لوجی نا گڑا تے پین تننگ نے۔ وخت اس کہ عربی و فارسی کون آ بولیک ہم مگلو بلازیشن دوران نا باغانا پد جوڑ کروک تینا اصطلاح تے رواج تننگ کن تون خندہ کہ اردو ٹی جوڑ کروک ”شہارندہ“ نا جاگہ غا خلقت اینو ہم کمپیوٹر ء کمپیوٹر پانک، وخت اس کہ عربی ٹی ”حاسوب“ نا جاگہ غا ”کمپیوٹر“ فارسی ٹی ”رایانہ“ نا جاگہ غا ”کمپیوٹر“، لس وڑ اٹ کاریم اٹ اتنگ۔ دا ہیبت ہم راست ء کہ ہماز آ بولیک تینا اصطلاح تے جوڑ کرسا اوفتنے رواج ہم تننگ کریو، ولے وقتا حلیت و شونرداری نارنگی تے ہم مون آتخوئی مریک۔ دا ہیبت راست ء کہ لوز آتا کوڑی و ہمازی زبان تا شونرداری نا سوب مریک، ولے واگہ ہندا بیری کین آ لوز آرتیان پد کنگنا تو دا بیرہ بولی آ باریم اس مرو، اوڑ اٹ فاندہ کس اس ہر فنگ کپرو۔

آستونک نا گونڈ (1)

بھارتی وادنا ستر ء شکار کچو۔ اسنے کہ ن ہماز دے آن شکار خنتن۔ خرما و ایلو جنگل نا اخس کہ سنگت سراسو ہماز جگہ غان پد اسدے اس خرما شوک ء راہی کرے کہ کنی ہن شہزادی ء ہر اوتینا خلق ائی ء آخا؟ شوک راہی مس ہنا خلق ء سر مس ء او ہر اک شہزادی تینا آرا کن مش انا مون آن پات کرینے، و تینا آرا غا پانگ ائی ء، ولے شوک خلیس اوڑ تون چچ گپ خلتو۔ تینے ہموڑے ڈکا۔ شہزادی ہنا ارا ء سر مس، شوک تینے ڈکا او نارند اٹ ہنا اونا آرا نا خیر آتے پونجے اے ناخ ڈکا کہ وخت اس شہزادی ناخا گڑا ای رمب کرسا خرما تے حال ایتو، اسنے کہ شہزادی پات ہڈ کریمس ہماز دمدرینکاس، ولے شوک آرا کہ اسے ہماز زبیا ء حوراس بنا خواری نا پارغاغلی آن تا اسے ٹی دیر شافا، شوک ہرا کہ شہزادی ء، الے دا انت پری اس ہنسنے۔ شہزادی ء دیرلیک۔ او خف تورے کہ انت گپ کیرہ۔ شہزادی ماہ گل ء پارے کہ کرسا ستر کن ناچا لاس کر، ای ہماز دمدرینکاس۔ ماہ رنگ چادان ء سلا، دیر شافا تے۔ پد آن کوندان آتخا تے۔ ولدا خاخر ء لگے۔ ماہ گل تینا لمہ شہزادی ء پارے کہ لمہ گڑک ہراڑے تنوخ ء۔ شہزادی پارے کہ بروک نا کیرغ آن ڈاکوٹی ہنارک ہنا شہزادی نا نجی نا شوک آ ہموڑے شوک کرودا سے نا خیر آتے ڈکار، اوخس خس کنگتہ سترہ۔ شہزادی تینا کرے گمیر کرے، ودا کرودم ہندا مین نا گھیرا ناخو آکس۔ پیک خرما وادنا سنگت آتا گند ء بنگر وترہ کرسا کریر۔ شہزادی ہبکہ مس کہ دا ہیبت تے انت مس۔ چت ہنداڑے ملیس خف تورے کہ کرودا ناخ آن کئے خس خس نا توارینگ ء۔ اومونی ہنا ہر اک شوک انا خفک جب و خرما و ایلو کل سنگت آک تا کئے آخزنگ ائی ء۔ ایلو سنگت آتے ہکل س کل کناو اینو

13.....

وستا کار آتا گھڈ آک خلق انا سہ کڈ آتیا سلوک سترہ۔ وستا تا آرا تا شوک آ خلق انا باس کہ خلق انا کل بندخ آک تینا کھد و کتر آتے ہندا خلق انا باغا بندہ۔ ہیبت وستا کار آتا آرا نا سروگ آ، کولا، زنگی اٹک پڑی، آہن، خوکر ء ٹین، و چادر نا ڈیر قمار کہ اوڑے ہیبت تا ژامب و ژوبہ نکہ۔ وقتا چنک ہنداڑے گوازی کریرہ۔ وقتا زہیفہ غاک ترند ہیبت کریرہ، وقتا زہنڈک آ مسک آرا نا کاریم تینی اختہ سترہ۔ یا خلق انا چاہ غان خواتے ہر آن پر کریرہ الیرہ۔ وستا تا خلق ائی وستا دا وڈنا آرا نکہ، دا وڈ ایلو وستا کار تینا چت جسک۔ او خلق ائی ہماز کم خننگا کہ۔ او مدام تینا گھڈ ائی زہنڈک مسک، تو کلم کاریم ء کریکہ، و پاپو کار تون ہم جوڑ کریکہ۔ وخت اس خلق ائی تو کلم نا کا نا تو امر وس گڑا ہراست ء سا تما کہ کہ دا وستا دا وڈ ء، تیان جوڑ کروک آ تو کلم آتے ہنگ ائی ء۔ اونا ڈوک ڈوخت سترہ، وادنا چچ آک مون سترہ، کہ تو کلم نا داروک اوفتنے مون کریر، وادنا بروٹ آک ہماز بھلن سترہ کہ اونا خف تے سر مسر۔ وادباس نا نا س کریکہ، وادس ہلور تینی ء روماں اسے ٹی تینا باس ء سفا کریکہ، و تینا کاریم ائی اختہ مسک۔ دا وڈ نا چار مارو اس سترہ اس کس۔ ہرا نا پین زہیل کس۔ زہیل کاریم نا وخت آتینا باوہ نا خدمت ء کریکہ۔ عمر ائی زہیل ہودہ، ہڑدہ سال نا سترہ۔ اسے ہیزان اس اونا باس ائی کس۔ اونا کا گم گیسو چڑ نکہ۔ کاریم ائی ہندا خچک نکہ کہ باوہ تے اودے پاریکہ کہ داخس تیزی ٹی کاریم کپ نظر میر۔ اسٹ اٹک مسر متنگ نا سوب آن تینا لمہ باوہ تون ہماز نکسی کریکہ، کہ لمہ باوہ

ریک آتینا مٹ خلق اسے (ناول)

ہلیک..... وستا عیسیٰ چرت اٹ ڈیکو کس۔ و تینا خیال آتیبی اونا فونو ء دروت ہلسا نکہ۔ اسدے چت غر ایتور گڑا او ہماز موخا مسک، و اوتینے تینا بھلا گڈ ائی ہندن ڈکا کہ کہ اونا سیم و ہیزان خننگا کہ، و آرا نا مون آچرینگا کہ اسدے اس خوا اونا پڑ آکس اودر آتاسک کہ شوک اٹ وستا عیسیٰ اونا ماس آن چت شوک آن گدرینگا، وادنا مین انا کر یک اودے لگا، وادو اتینے اس مشکل اسے ٹی اسے پارہ غاکرے وادنا باغانا چہنا تے اس پیش تہا وستا عیسیٰ ہموڑے تینا مین ء تورے کہ داڑ اٹ مست و اقتداس مرے۔ ”کے بخش“، وستا عیسیٰ اونا بوز اٹک بالاد ء خنا پارے، ”درک، ای نے بخشا“، او تیز آن پارے، ولے دا تیزی و ترندی ٹی اسے ہنجدہ اس ڈوک کس۔ وستا عیسیٰ ہم ہنجدہ کرے، پدا اویش ء گروی خلسا راوہ مس۔ ہموڑے اوتینا زہیفہ ء چت است آن درے۔ او ہندا چرت ائی تما کہ ای امر دا وڈ نا ستر ء تینا آرا نا گودی جوڑ کیو؟ او تینا ستر کہ کہ اسدے کاریم اسے۔ دا وڈ تینا چت اسٹ اٹک مسر ہون ء بندخ اسے تون ہرام تفک کہ او ہما لوان ہرا مرے۔ ”ولے کنا زہیفہ کئے الا نے، داسر ہنا نے، ای چہ اٹ“، وستا است اٹ پارے، ہلیک، دا وڈ کنا ہندا ہیوی ء پندہ مرے۔ اٹیک تینا اٹک کاریم دانسکہ کہ خلق ائی ڈکا کس۔ دا وخت اسکان پر کتویس۔ بندہ تموک آو۔ ہائی ہماز مر نکہ۔ او ہراکان تین کن شوخ اوس..... دا وڈ شوخ ہم ہماز

کادو سے تورو۔

شاد دوست بس کرے۔ اونا ستر تینا ٹریک آتے تینا گڈ ائی سفا کرسا کس۔ وستا عیسیٰ نا باوہ کہ دا وخت اسکان چپ نکہ، اسدے آرا آخچ خلک، پدا آرسندہ شفا پارے: ”ٹی ہماز ہیبت تینا ستر، شاد دوست ائی نا فریب آتے تیرہ، ٹی عیسیٰ تون ہیبت کرے۔ اونا سالم ء، ای افٹ۔ نا کرا آتے خدا لے۔“ وستا عیسیٰ دمک نا زمریر تے دوٹی ہلکوس، و اوفتنے اسدے توریس، دن کہ ہموڑے اونا دوغل اس جوڑ موس۔ تینا باوہ نا ہیبت آتہنگ آن پدا و ہندا خچہ تین شاد دوست آخا کرسا کس۔ ”ٹی تینا مسر تون، کہ اونے داخس دوست ء، گڑا اودے انت اسے کن برام تسس؟ وخت اس اونے داخدر ”نن اسٹ ایلو آن مر متنگ کپنہ۔ عیسیٰ کنا مرے۔ کنا مسر نا رخ ء۔ دانی چچ ء شک اس اف۔ کہ کنا مسر ائی داخس جرت اف کہ او تینا آرخ ء سنے کے..... اونا آرخ اونا پڈ آتا خوچہ ء۔ اگہ عیسیٰ اودے پائے خاخر ائی بت دینا عیسیٰ زمریر تے اسدے وار چنگک آن پدا پارے: ”اگہ کنا باوہ نا خاطر مفر وس، گڑا اینو ای نے تون کرسا بنا۔ ولے ای داسدہ ہمزیر ء امر کیو؟“ شاد دوست شمس۔ ”داسر ای انت ہیبت اس کروٹ۔ نم تیارے نما مال۔“ اوجیش تما۔ وستا عیسیٰ تینا دمک ء تہوڑا ستر۔ ایلو کڈ آسکوس، ولے اسدے کڈ آسے پوچھ اس خننگا۔ وستا عیسیٰ ہماز پوچھ ء چچ انا اسدے مولا سنے ہر نے ودموک نا باغا تہا، و مزریر ء چک۔ موٹ کاٹم ہر نے و دے او ہموڑے مس..... ای برای آ مسر ء امر تورو؟ دا نما مال ء..... نم تیارے نما مال تیا ہے۔ ای دیر اٹ ہیبت کرے۔

نوٹوئی صحافت و شریعت نا کسر

رسول اللہ آن زیات صاحب فہم و ادراک پین دیر متنگ کیک، ولے اونا باوصف اودے دا اعمال قبیلہ نا ایسرو پدا آحوال بیرہ و جی نا لوز آتیبی نکھتے، لے اونا ”مش“ کرسا اونا شاہدہ ء ہم کنگنے، ہراڑ اٹ معلومداری مس کہ ابلاغ ہم انسان نا سہر حق ء گرج اس ارے۔ واد مسخت کن تمخیل کاریم اٹ اتنگ دن ء ہوکا تالان کریکہ ہرا کچ آدینا ٹی تالان مسرہ، و ہمو بے شرف زہیندو بے شرف آتا بیک ستر، ہرا فتنے کہ تندر اٹ خنارے۔ او کلم زنا کار ستر۔ و ہمو بندخ آک وائی آ بازی کرسا ستر، و اوڑ اٹ گدرینگا ستر، وغل تے باخو جوڑ کریرہ او سوڈ نوک آک ستر۔ و ہمو بے زہیب آ بندخ آک کہ اوفتنے خاخر نا شوک آخناس، ہموخا کر ء آف کرسا اونا چار ما کڈ زم کریکہ، او دوزخ نا دارو فٹس۔ و ہمو بوز اٹک بندخ ہرادے کہ ٹی باغ آخناس، حضرت ابراہیم علیہ الصلوٰۃ والسلام کس، و ہمو چناتے کہ اونا چار ما کڈ آخناس، ہمو فطرت اسلام نا زی آ کسکو مر۔ راوی نا بیان ارے کہ ہماز آسما تک عرض کریر کہ اے اللہ نا رسول، تو گڑا مشرک آتا چنک؟ (یعنی او کلم ہراڑے ستر؟) تو رسول اللہ فرمائے و ہمو مشرک آتا چنک ہم (یعنی او ہم ہموڑے ستر) ہمو بندخ آک ہراقتا ہیبت زہیب کس، و ہمو ہماز بے زہیب کس، ہمو بندخ آک سترہ، ہرا کلم وڈ انا کاریم کریرہ، یعنی جوان و خراب ہم، اللہ تعالیٰ وقتا خلطے ہنجا۔ (بخاری) اللہ تعالیٰ غان زیات قادر الکلام و

برکت زہیب

نن مون آہنا نوا سہ باغ اسے ٹی سر مسن کہ اوڑ اٹ ہماز زہیب باغ ائی چچ ختویسٹ۔ دا ہڑتوم آک کئے پاریر کہ دانازی آگ۔ ای لگاٹ، نوا ستر اٹ خنات۔ ہرائی اسد خشت اس خیس نا وادسٹ اس جہنن نا خلوک کس۔ نن ہموشارا نادگر نا زی آسمن، ودرگ ء ملنگ نا پارین۔ تو درگ کن ملنگ۔ نن نجی ہنا ن اوڑے گڑا اس بندخ خننگا، ہراقتا ہیبت ہن ہماز زہیب کس، دن کٹم اسد بندخ اسے جوان ہرے و ہیبت ہماز ہدنگ دن کٹم اسٹ اسے ہماز ہدنگ خترے۔ دا ہڑتوم آک ہمو بندخ آتے پاریر کہ ہنو واد اٹ ہنو تینے۔ اسد اس شوک آو ہسنا، اونا دیر اٹل جہنن کس۔ ہندن کہ او بندخ آک ہنار و ہمو اٹ تمار، پد آن ہمو بندخ آک تا شوک آسہر، تو اوقا بے زہیب جسنا۔ و او کلم ہماز زہیب مسر۔ دا ہڑتوم آک کئے پاریر کہ دا جنت عدن ء۔ وادنا ہند ء۔ ای تینا خن تے بوزا کریت تو اسل جہنن ء ہماز سے نا وڈل اٹ اسے ماڑی اس کس۔ ای ہمو ہڑتوم آتے پاریر کہ اللہ نے برکت عطاء کئے ایلو۔ کہ ای دا نا جہنن پترینگو۔ او ہڑتوم آک پاریر کہ آسا، ولے ٹی داٹی امر کہ مرے پترینگو۔ ای ہمو ہڑتوم آتے پاریر، نن چچ ای عجیب ء عجیب ء گڑا تے خنات، او انت گڑا ستر؟ او ہڑتوم آک پاریر کہ داسر بیان کینہ تا۔ او کلم بندخ ہرا نا شوک آئی بسس، و

مومن آکان۔

(ہرجا ء)

